

## PRIKAZI KNJIGA

Str. 103-105.

Nevenko Misita: *Osnovi prava Evropske unije, drugo izmenjeno i dopunjeno izdanje*, Sarajevo, 2007, str. LXXXV, + 952 stranice, bibliografija 911-942, registar pojmova.

Iako je staro pravilo da se prikazi pišu još dok se štamparska slova nisu osušila, i ovo pravilo trpi izuzetke, ako za to postoje valjani razlozi. Autor ovog prikaza je uveren da taj (valjani ili opravdavajući) razlog leži u činjenici da je knjiga Nevenka Misite, profesora Pravnog fakulteta iz Sarajeva, pod naslovom *Osnovi prava Evropske unije*, i pored toga što je objavljena 2007. godine, i dalje aktuelna i da joj protek vremena ni u kom smislu nije umanjio značaj. Naprotiv, vreme proteklo od štampanja ne samo što je potvrdilo narodnu mudrost da je "dan stariji (i mudriji) od noći", nego i da su i događaji koji su u ovom intervalu usledili ukazali na značaj poznavanja osnova na kojima se temelji EU, a samim tim i iz nje izvedeno pravo EU.

Reč je o knjizi koja svojom sadržinom, sistematikom i načinom analize i prezentacije odabranih pitanja predstavlja značajan doprinos teoriji prava EU i praksi EU, ne samo u BiH, nego i na prostorima prethodne Jugoslavije. Iako je namenjena da služi kao udžebenik, knjiga "Osnovi prava Evropske unije" je mnogo više od toga. To se može pouzdano zaključiti ako se ima u vidu da ovo nije prva knjiga na prostoru prethodne Jugoslavije od kojih su neke "proklamovane" kao udžbenici ili su tome namenjene, i nakon što se njen sadržaj uporedi ne samo sa "ponudom" koja postoji na domaćem, nego i na stranom tržištu, pre svega u državama članicama EU.

Iz pregleda postojeće ponude stiče se utisak, koji kao i svi površni utisci često varaju, da je bavljenje pravom (i politikom) EU za jedan broj evropejaca "po zanimanju" postao ne samo naučni izazov, nego i profesija. Rezultat takve vrste

"zanimanja" su brojne knjige, rasprave, članci i studije koje karakteriše "nepodnošljiva lakoća pisanja (i prepisivanja)", apologetski stav kojim se brani sve što je "evropsko" ili dolazi iz EU, iako to EU nije od njih tražila, često i površnost, a najčešće nekritičnost i neažurnost. Otuda su retke, i svakog pomena vredne, one knjige u kojima je ponuđen ili novi pristup obradi klasičnih pitanja, ili su odabrana pitanja svestrano analizirana: ne samo u kontekstu novog pravnog poretka EZ/EU, već i u poređenju sa nacionalnim pravima i međunarodnim pravom.

Knjiga profesora Misite upravo to nudi: i originalnu sistematiku i naučni pristup i produbljenu analizu odabranih pitanja. Originalnost se može videti iz odabranih naslova i podnaslova, dok se u pogledu sadržine, njen autor opredelio uglavnom na obradu onih pitanja koja se tradicionalno označavaju kao institucionalno ili ustavno pravo. S obzirom da su pitanja tzv. materijalnog prava (*substantive law*) EU, koja se odnose na uspostavljanje i funkcionisanje unutrašnjeg tržišta i pravo konkurencije, obrađena samo kao "elementi ekonomsko ustavnog ustrojstva", ova knjiga predstavlja sveobuhvatnu i produbljenu analizu institucija na kojima počiva EU i preko kojih ostvaruje dogovorene ciljeve kao posebni oblik *sui generis* zajednice zasnovane na vladavini prava.

Navedenim institucionalnim pitanjima koja se, nedovoljno upućenima čine lakšim za analizu, se može u osnovi pristupiti na dva načina: deskriptivno i na analitički i problemski način. Autor se, naravno, opredelio za drugi metod čime su čitaoci umesto dosadnih brojki i zamarajućih faktografskih podataka dobili istančanu analizu razloga i korena kako se došlo do takvih brojki. S obzirom da se i države sa prostora eufimistično nazvanog Zapadni balkan (eufimizam zbog prideva zapadni), nadaju da će u dogledno vreme biti primljene u EU, ova pitanja su od prevashdnog značaja za državne (političke) strukture koje o tome odlučuju, ali i za obične građane. Za pridružene države je to od značaja da bi unapred znale u kakvo društvo žele da uđu, koja pravila igre važe u takvoj zajednici, kako će i u kom organu biti predstavljene, na koji način mogu dati svoj glas i koliko će se taj glas "čuti" u Brislu, Strasburu ili u Luksemburgu. Za građane, osim kao političkih subjekata koji će srazmerno značaju svojih država u svemu tome učestvovati, ova pitanja su važna pre svega da bi saznali koji će ih propisi obavezivati ili im davati subjektivna prava, kao i ko će i po kom postupku štititi njihova prava. Tako bi trebalo razumeti sistematiku ove knjige koja prirodnom logikom vodi čitaoca od rasprave o nastanku i razvoju Evropskih zajednica (prvi deo), do analize delovanja Evropskog suda (sedmi deo) u kome je posebna pažnja posvećena zaštiti interesa pojedinaca, preko tumačenja i izvršenja odluka koje donosi Sud.

U ostalih pet delova knjige analizirana su sledeće pitanja: pravna priroda Evropske unije (drugi deo); ustavni okvir Evropske unije (treći deo); komunitarno

pravo (četvrti deo); institucije (peti deo) i zakonodavni postupak, koji je analiziran u šestom delu.

Sa navedenom sadržinom, a posebno načinom na koji su interpretirana odabrana pitanja, ova knjiga se odvaja od sličnih što je čini referentnom i nezaobilaznom literaturom ne samo za one koji se bave pravom EU na redovnim, poslediplomskim i drugim oblicima produbljenog izučavanja prava EU, već i ostalim čitaocima koji se bave politikom EU. Ono što ovu knjigu preporučuje jeste i bogata i ažurna sudska praksa koju autor navodi kod obrade gotovo svih pitanja, kao i raznovrsni teorijski stavovi koji su na pravno korektan način i sa punim uvažavanjem njihovih autora interpretirani, analizirani ili podvrgnuti kritičkoj oceni. Iz tih razloga se može očekivati da će knjiga služiti ne samo kao obavezna građa za spremanje ispita, jer uveliko prevazilazi te svrhe, nego i kao pouzdani izvor stavova i informacija i kao inspiracija za nove ideje i pristupe u analizi i interpretiranju izuzetno složenog društvenog, političkog i pravnog fenomena nazvanog Evropska unija. Sa druge strane, ovom knjgom njen autor dokazuje da se pravom EU može na vrlo ozbiljan način baviti i van Evropske unije, što čini čast ne samo autoru nego i pravnoj teoriji sa ovih prostora.

Prof. dr Radovan D. Vukadinović